

Met een enkel woord wordt nog de dwaasheid van het register der dwangmiddelen aangehaald; het nut er van wordt, en zeer terecht, in twijfel getrokken.

Men heeft te Coudewater gebroken met dwangstoel en gesloten bedstede, men heeft het dwangbuis kleiner gemaakt, door niets van de handschoenen over te laten; nog een stap verder, en men gebruike die handschoenen voor poetslappen, in afwachting dat het dwangregister tot scheurpapier worde gepromoveerd.

Men mag den verslaggevers dank weten dat zij, niet tevreden met de mededeelingen betreffende het gesticht en zijn bewoners, ook nog een paar gerechtelijk-geneeskundige gevallen hebben opgeteekend. Vooral het onderzoek naar de rechtsgeldigheid van een testament is zeer de lezing waard.

Dit uitvoerig Verslag doet den Schrijvers eer aan, en kan aan allen, die belangstellen in de geschiedenis der Nederlandsche gestichten, warm ter lezing worden aanbevolen.

Dordrecht, 15 Oct. 1892.

Dr. F. M. COWAN.

PARTICULIERE CORRESPONDENTIE.

Berlijn, 28 November 1892.

Amice Gérant!

Gaarne ben ik bereid te voldoen aan uw vereerend verzoek, om U iets uit Berlijn te melden. Houd mij echter ten goede, dat ik mij bepaal tot neurologie, psychiatrië en gerechtelijke geneeskunde; ik maak dan tevens van deze gelegenheid gebruik, om enkele punten aan te roeren, die slechts indirect met een correspondentie uit Berlijn te maken hebben.

Prof. SIEMERLING, de eerste assistent voor de psychiatrische afdeling der Charité, was zoo vriendelijk mij 's morgens om negen uur zijn gewone visites te laten medemaken. Hij vertelde mij, dat de maandelijksche opneming van patiënten in zijn afdeling schommelt tusschen 130 en 200. Van deze waren 40 (zegge veertig) pCt. lijdende aan dementia paralytica. Stel u zoo'n materiaal eens voor! SIEMERLING geeft in dit semester college over gerechtelijke geneeskunde en over hersen-anatomie. In zijn afdeling zijn altijd door gerechtelijk-geneeskundige gevallen ter observatie aanwezig. Twijfelachtige gevallen kunnen hier in krankzinnigen-gestichten worden opgenomen, overeenkomstig § 81 der „Strafprozessordnung“ van 1 Februari 1877.

Deze wetsbepaling luidt: „Zur Vorbereitung eines Gutachtens über den „Geisteszustand des Angeschuldigten kann das Gericht auf Antrag eines „Sachverständigen nach Anhörung des Vertheidigers anordnen, dass der „Angeschuldigte in eine öffentliche Irrenanstalt gebracht und dort beobachtet wird. — Die Verwahrung in der Anstalt darf die Dauer von 6 Wochen „nicht übersteigen“.

Zoo'n bepaling moesten wij in Nederland ook hebben. Gelijk bekend, kan bij ons te lande slechts hij (of zij), die door een geneesheer officiëel krankzinnig is verklaard, in een krankzinnigen-gesticht worden opgenomen.

Afgezien daarvan, dat twijfelachtige gevallen m. i. niet in de gevangenis behooren, is een nauwkeurige waarneming in een krankzinnigen-gesticht dikwijls noodzakelijk, bijv. als de zielsstoornis slechts periodiek optreedt (epilepsie bijv.), als de zieke dit simuleert, of als hij handig simuleert, of ook slechts zijn werkelijke psychische abnormaliteiten door overdrijving onduidelijk maakt.

En wat steekt er voor kwaad in, een verdachte gedurende eenige weken in een krankzinnigen-gesticht waar te nemen? Is een gesticht dan erger dan een gevangenis?

Meermalen heb ik twijfelachtige gevallen moeten onderzoeken in het Huis van Arrest of in de Cellulaire Gevangenis te Rotterdam, en de bezwaren daaraan verbonden zijn zóó groot, dat ik mij steeds verheugd heb, als de Doctor van de Gevangenis termen vond, om een officiële verklaring voor het krankzinnigen-gesticht af te geven. Ik kon hem dan verder in het gesticht waarnemen. Dat de betreffende geneesheer echter daartoe in dergelijke twijfelachtige gevallen niet licht overgaat, ligt voor de hand, en daarom is een wettelijke bepaling, als in Duitschland bestaat, noodzakelijk.

In een geval, door mijn toenmaligen collega (thans Professor) Dr. w. NOLEN en door mij onderzocht (en door den Officier van Justitie Mr. BOOT gepubliceerd), kon de gevaarlijke simulant eerst ontmaskerd worden, nadat hij van het Huis van Arrest naar het krankzinnigen-gesticht was overgebracht.

Voor collega's, die belangstellen in gerechtelijke geneeskunde en er wel geen Duitsch Wetboek op zullen nahouden, volgt hier § 51 van het Reichs Strafgesetzbuch:

„Eine strafbare Handlung ist nicht vorhanden, wenn der Thäter zur Zeit „der Begehung der Handlung sich in einem Zustande von Bewusstlosigkeit „oder krankhafter Störung der Geistesthätigkeit befand, durch welche seine „freie Willensbestimmung ausgeschlossen war”.

De taak van den deskundige wordt verlicht door een beslissing van 23 October 1890 (R. G. Bd. XXI, S. 131), waarbij werd uitgemaakt, dat vrij-spraak gemotiveerd is, ook wanneer er slechts *twijfel* bestaat aan den vrijen wil (Willensfreiheit) van den dader.

Op zijn college over hersen-anatomie geeft Prof. SIEMERLING iederen toehoorder een echt hersen-halfvond in de hand. Deze halfvonden worden bereid door versche hersenen eerst met alcohol en later met chloroform te behandelen. Daarna worden zij met een laag van vloeibare paraffine bedekt. Zij blijven jaren lang goed. Bij oppervlakkige beschouwing zien zij er uit als was-praeparaten.

Prof. JOJLY, de opvolger van WESTPHAL, stelt driemaal in de week psychiatrische gevallen voor, en eens in de week zenuwlijders. Zijn voordracht is eenvoudig, duidelijk en zaakrijk. Hoewel hij over zoo'n groot materiaal beschikt, stelt hij zelden meer dan twee gevallen op één morgen voor. De verschijnselen worden echter hoogst nauwkeurig ontleed, zoodat men er veel aan heeft.

Zijn kliniek wordt naar mijn schatting door meer dan honderd, meest oudere, studenten en door vele doctoren bezocht.

Het aantal Deutsche artsen, dat lang na de promotie nog klinieken volgt

is groot. Ik ontmoet dagelijks doctoren, die reeds twee, drie of vier jaren assistenten waren aan bekende klinieken, en nu dit semester weer allerlei cursussen volgen. Vele jongere badoctoren zoeken voor den winter een plaats als volontair-assistent aan klinieken van mannen als GUSSEROW, OLSHAUSEN enz. Van hen vernam ik, dat bij promoties aan de Deutsche Hoogeschoolen nog altijd *graden* worden gegeven. Aan sommige Academies bestaan drie graden: „summa cum laude”, „magna cum laude” en „cum laude”; aan andere vijf. Maar terwijl bij ons „cum laude” een groote uitzondering is, beteekent „cum laude” in Duitschland in het gunstigste geval de hoogste graad op twee na.

De meest populaire man op het gebied van zenuwziekten alhier is blijkbaar Prof. MENDEL (Dorotheenstrasse n°. 5). En geen wonder, want het groot aantal voorgestelde gevallen en de levendige en dikwijls humoristische voordracht trekken bijzonder aan.

Over tremor sprekende stelde hij achtereenvolgens 13 gevallen voor, als: 1. een man met paralysis agitans; 2. een geval van multipele sclerose (Intentions-zittern); 3. een 70-jarigen lijder aan tremor senilis; 4. tremor bij tabes; 5. hemiplegia dextra met bevingen aan de verlamde zijde (tremor post-paralyticus); 6. een loodvergiftiging, intoxicatie-tremor, oscilleerend beven; 7. tremor alcoholicus, vibreerend beven; 8. tremor hystericus bij een meisje; 9. tremor hystericus bij een man; 10. tremor traumaticus bij een man na een val op het hoofd; 11. een geval, waar de aanval met beven begint, maar in convulsies overgaat; 12. een meisje met tremor hystericus in dien graad, dat haar geheele lichaam beeft, en 13. beving in een geval van spier-atrophie.

Een andere maal stelde hij 9 gevallen van chorea voor, waaronder een 50-jarige vrouw, die sedert 6 jaar aan HUNTINGTON'sche chorea leed, een vorm die, gelijk bekend, meest tot den dood blijft bestaan en tot dementie leidt.

Over facialis-paralyse sprak hij twee maal en stelde daarbij 8 verschillende gevallen voor, die resp. betrekking hadden op een aandoening van: 1. de hersenschors, 2. capsula interna, 3. pedunc. cerebri, 4. pons, 5. facialis-kern, 6. basis cerebri, 7. canalis Fallopii, en 8. het gelaat.

Toen hij over morbus Basedowii sprak, vertoonde hij 10 gevallen van die ziekte.

Ter demonstratie van zijn microscopische praeparaten maakt hij gebruik van een projectie-apparaat met elektrische verlichting.

Ook geeft hij gelegenheid tot zelfstandige oefeningen in de microscopie.

Bij een voordracht op gerechtelijk-geneeskundig gebied waren ongeveer driehonderd juristen en medici tegenwoordig. Reeds bij zijn optreden werd er geapplaudiseerd. Het betrof een cursus, dien hij reeds 42 keer gaf, n.l. ieder jaar twee keer. De juristen hebben er blijkbaar plezier in, en MENDEL zelf ook.

Bij een geval van aphasia wees hij er met een goedaardigen glimlach op, dat juist in tegenoverstelling van de bekende regels:

„Denn eben wo Begriffe fehlen,

„Da stellt ein Wort zur rechten Zeit sich ein”

hier het verstand wel aanwezig is, maar het woord ontbreekt.

Over de vroegere veemgerichten sprekende, zeide hij, dat die in Duitschland nog bestaan, bijv. in Kamaroen! De beklagde, wiens schuld twijfelachtig is, wordt daar (volgens MENDEL) voor den koning gebracht, om een calabarboon in te nemen. Braakt de verdachte de boon weer uit, dan wordt zijn schuld bewezen geacht en wordt hij onmiddellijk opgehangen. Behoudt hij den boon bij zich, dan sterft hij toch wel door het vergif, dat daarin is.

De Privaat-docent Dr. OPPENHEIM heeft een polieliniek voor zenuwziekten en electrotherapie aan de Schiffbauerdamm 25. Hij is een goed docent.

Bij hem is voor vijf of zes personen gelegenheid zelfstandig microscopisch te werken. Uit eigen ondervinding kan ik deze private onderneming bijzonder aanbevelen. Voor eventueele liefhebbers deel ik mede, dat men per semester 100 Mark betaalt en, zooals bij een private onderneming vanzelf spreekt, buitendien zelf voor het noodige glaswerk, chemicaliën enz. moet zorgen, wat nog al kostbaar is. Dr. OPPENHEIM's hulpvaardigheid is echter van dien aard, dat men tijdelijk verschillende voorwerpen (bijv. een microscoop) van hem kan leenen. Natuurlijk is het aangenamer zijn eigen microscoop te hebben.

Prof. BERNHARDT geeft een cursus voor ziekten van het zenuwstelsel en electrotherapie in de Dorotheenstrasse n°. 5, 's avonds om zes uur. Dat hij slechts weinig toehoorders heeft is waarschijnlijk aan dit ongeschikte avonduur te wijten, want wat hij geeft is goed.

Als men de bovengenoemde vijf heeren geregeld volgt, blijft er, volgens mijn opvatting, voor andere vakken weinig tijd over. Toch is hiermede de reeks van zenuw-specialiteiten lang niet uitgeput. Prof. MOELI, Prof. EULENBURG, Dr. GOLDSCHIEDER, Dr. REMAK en Dr. KÖPPEN announceeren allen in de Series lectionum. De cursussen van Prof. EULENBURG en Dr. REMAK kwamen echter niet tot stand, en Dr. KÖPPEN heeft slechts enkele toehoorders. Wil men met al die heeren kennismaken, dan late men zich slechts introduceeren in de Gesellschaft für Psychiatrie und Nervenkrankheiten, die den 2den Maandagavond van iedere maand in de Dorotheenstrasse 5 vergadert.

De Berliner medicinische Gesellschaft vergadert thans iederen Woensdagavond om half acht in het prachtig electrisch verlichte LANGENBECK-Haus in de Ziegelstrasse. Men zorge echter niet te laat te komen, daar het wenschelijk is vooraan te zitten.

Koch's Institut für Infectionskrankheiten, Unterbaumstrasse 7, mag men voormiddags bezichtigen, mits men zich vooraf opgeeft aan de Charité-Commissie of aan Prof. KOCH, Charitéstrasse n°. 1.

Dr. CARL SPENGLER uit Davos, die tegenwoordig als „Mit-Arbeiter" fungeert, had de vriendelijkheid mij rond te leiden. Van hetgeen ik van hem vernam, zou ik gaarne een en ander vertellen, maar dat mag niet. Prof. KOCH heeft blijkbaar, en m. i. terecht, genoeg van alle voorbarige mededeelingen.

Alleen kan ik zeggen, dat er door KOCH, door zijn medewerkers en door zijn vijf assistenten hard gewerkt wordt en dat er een opgewekte stemming heerscht, die voor de toekomst veel schijnt te beloven.

Een korte beschrijving van het Instituut met plattegrond vindt men in het handige boekje: „Führer durch das medicinische Berlin, FISCHER's med. „Buchhandlung".

Hoewel het met de geneeskunde niets te maken heeft, meen ik toch eventuele bezoekers van Berlijn geen ondienst te doen, door hun aan te bevelen eens een zitting bij te wonen in het voorloopige Rijksdag-gebouw, Leipzigerstrasse 4. Door de poort links over de plaats gaande, komt men aan het bureau, waar de toegangskaarten worden afgegeven. Als men een lid van den Rijksdag kent, is men natuurlijk beter af. Ik had Dr. BAMBERGER gevraagd, mij een kaart te zenden, als er een interessante zitting plaats zou hebben. Daardoor had ik den 23sten November, bij de groote rede over het militair ontwerp van den Rijkskanselier CAPRIVI, een plaats op de eerste rij van de voorste loge. Voorzien van een plan, waarop alle namen der leden alphabetisch gedrukt staan, met verwijzing naar het nummer der betreffende zitplaats, was ik dadelijk georiënteerd en behoefde ik niemand inlichting te vragen.

Een even interessant en zeker veel aangenamer onderwerp om over te causeeren, zouden de voornaamste sehouwburgen zijn, waar ik geweest ben, en de museums, waar ik nog niet geweest ben.

Maar ik vrees, dat ik reeds te veel van uw geduld gevergd heb.

Alleen dit nog. Niet gaarne zou ik den indruk achterlaten, alsof ik hier alles goed vind, of beter dan bij ons. Dit is volstrekt het geval niet. Maar hier is meer materiaal voor speciële vakken. Voor het overige, hoe voornaam en fraai Berlijn zich in deze prachtige November-maand ook moge voordoen en hoeveel goeds en schoons hier op het gebied van kunst en wetenschap te genieten valt, eerst in den vreemde leert men zijn eigen vaderland liefhebben en hoogschatten.

„Es ist wohl schön in fremden Ländern,
„Doch zur Heimat wird es nie!“

Geloof mij met hartelijke groeten steeds gaarne :

t. t.

Dr. S. J. HALBERTSMA.

BERICHTEN.

BUITENLAND.

WASHINGTON. — Uit aanmerking van het gevaar, dat Amerika in de aanstaande lente dreigt door de overbrenging der cholera, heeft de Senaatscommissie voor de landverhuizing besloten haar beraadslagingen te bepalen tot het voorstel, om de immigratie gedurende een gehéél jaar te verbieden.

PHILADELPHIA. — Voor den ALVARENGA-prijs, door het College of Physicians voor 1893 uitgeschreven, is de keuze van het thema (een of ander onderwerp uit de geneeskunde), mits nog niet gepubliceerd, geheel vrij gelaten. De bekroning is 180 Ds. en het antwoord moet vóór 1 Mei 1893 bij Dr. W. DULLES, Secretaris van het College, ingediend worden. De prijs voor 1892 werd toegewezen aan Dr. R. BIBB te Saltillo in Mexico, wegens zijn geschrift over de lepra.